

Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie

zbiory specjalne,teczka: Działalność Związku Polaków w Niemczech na terenie Powiśla,
sygn. R 755/3, k. 195-198



INSTYTUT PÓŁNOCNY

im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie



ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
W OLSZTYNIE

C braci zwiastuje.

pyt. 1. O co wie pan o KP w Tylnowach? Gdzie znajdowały się komisje oddziały tej organizacji?

Komisje znajdowały się w Tylnowach, Bredelnie, Wądrynie. ^(podległość Tylnowa)
Mieszkańcom do 1898 r. 1826 r. w Tylnowach potem przeniesiono się do Wądryn, gdzie gdzieś otrzymało gospodarstwo w dworku.

W Wądrynie do KP należeli Rusinowski (dwa bracia), Berli, Katarzyna Bertle. Wie mogę dawać liście członków tej organizacji.

pyt. 2. Czy wójtacy Polacy mogli należeć do KP, czy członkowie innych organizacji mogli wstąpić u jej nawiązaniu?

Wójtacy mogli należeć do KP. W Tylnowie większość głosowała za Polską, a w Polach było o połowę więcej nawiązanie.

W Tylnowach było ok. 240 głosów, ^(z Polakami) głosowało się od 21 roku życia i do 100 głosów za Niemcami.

Była policja niemiecka i polska policja plebistyczna na Bredelnie z Tylnowem.

pyt. 3. Czy zdarzyło się wypadki, że członkowie KP byli równocześnie członkami organizacji niemieckich?

Mogło się zdarzyć, jeśli ktoś miał konjunkturę. Wójtacy myśleli o swoim życiu. „Chleb jałm ja jem tylko piwem i piwem”.

„Wessen Brot ich Esse, dessen Lied ich singe”

pyt. 4. Komu podlegała plebska KP na Powiatu (czy było to plebskie samowolne, czy istniały organizacje podległe)?

Były różne powiatowe np. Błotno, Wądryn, które podlegały Berlinowi. W Berlinie mieszkał wielu koczowniczymi.

pyt. 5. Jaki był stosunek niemieckich partii politycznych (Centrum, SPD, KPD) wobec KP?

Odnosiłam Centrum i nawiązanie do Bliskich. Mój ojciec mówił, że oni kłótnie robili, że któregoś z nich chcieli polscy gospodarze

Stawryd, który przed tem nie był wogóle Polakiem, teraz zmienił
swoje stanowisko. Istotny oddział, Niemiec który wchodzi,
które było wogóle zastawione wobec Polaków. Radość się rozleciała
dziękując dziękując dotychczas języlu polskiego. W Rychnowie
było tylko 5 gospodarzy, którzy mieli języl polski.
W Rychnowie był krótko Lopus, pochodzący z Saksonii Polak, który
nie był j. polskiego. W 3 miastach było rusko. po niemiecku
porozumie po polsku. A dla mieszkanstwa było głoszone
w 2 języlach. Jeśli chodzi o hotelarz to krótko prowadził języlu
języlu, i języlu zostało dzieło. Jeśli odwołano się po polsku,
przyjeżdżać będzie po polsku.
Jeśli chodzi o komunistów było ich nie dużo. Wielu wstępny
miało już partię socjalistyczną. Ktoś nie przyznawał sobie
komunistów więcej w mieście.

pyt. 6 Czy ZP otrzymywało jakieś pomoce z Polku?
Musieli otrzymywać, organizację sobie potrzebowali pieniędzy. Cały
plebiscyt był finansowany z Polku. Na prowadzenie propagandy,
kupowano ludzi, pomoc dla gospodarzy. Część pieniędzy
otrzymywali na zewnątrz zafundacja. Pieniądze były w
Banku Ruchowym w Kwidzynie. Za działalność
propagandową (rozkazywanie afiszy) otrzymywali się
pieniądze.

pyt. 7 Jak starano się pomagać Polakom w wydobyciu pracy?
Oni jeździł do 1926 w mieście w Rychnowie, potem do wojewody
Kowalskiego z Górnym przeniósł się do Wąbrzeźna, gdzie wódze
kierownikowi wydziału opuszczał ~~z niego~~ ^{z niego} Było to dużo pomocy
dla samej rodziny, gdyż w Rychnowie nie mogliśmy wyżyć, a nie
kupienie gospodarstwa, że on je nie mógł sobie pozwolić.
i nie dostał zezwolenia ze starostwa

od dziennawy ojciec pisał podatk

Ojciec (Konrad) był z rodziny gromnej
i na 1000 zł w 1918 roku

porzyście z Banku Ludowego w Kwidzynie. Do porzyści podnieśli
byli zyranci. Porzyście było oprocentowane od 5-6% po 3 mienicech
dłuba zwrócić. Wstąpił do znowu porzyści. Były to porzyści w Kwidzynie

pyt. 8. Czy w Powiatu istniały polskie instytucje gospodarcze?

Tak, był Bank w Kwidzynie, w którym prezesem był Fiser, który
później przeniósł się do Kwidzyna, i pracował w tamtejszym
banku. Istniał bank w Pierzchowie, był to jednak bardziej
bank prywatny, którego właścicielem był gospodarz Gramatki
Istniał Bank Ludowy w Rychnowie, gdzie prezesem byli
kryształ Grys, gospodarz Kwidzyna i mój ojciec Konrad Redmer,
który był prezesem Rady Nadzorczej. Bank działał p I
wzrostu wiatowej. Miał się obecnej gospodarze w
Rychnowie

INSTYTUT PÓLNOČNY

pyt. 9. Czy istniały organizacje młodzieżowe i wiejskie z P w Kwidzynie?

Był Związek Młodzieży - ja należałem

Były polskie

odwodzi, urządzenie wspólnej spisy, gry amatorskie, zabawy.

pyt. 10. Czy kobiety miały swoje oddzielne sekcje z P?

Kobiety było więcej niż mężczyźni. Były oddzielne sekcje. Kobiety miały
towarzystwo Sio. Kingi. Były w Starym Torze.

pyt. 11. Czy miał Pan ochotników do wojny polskiej w czasie wojny
polsko-radzieckiej w 1920?

Nie wiem, nie miał byłem się wtedy.

pyt. 12. Czy istniały inne polskie organizacje na terenie Powiatu?

Były organizacje chłopskie. Byłem trochę na wtedy. Była to także
bolszewska. Właściwie do niej Polacy z Kwidzyna. I to musiał
walczyć. Był żołnierzem polskim.

Było dla wszystkich (remieślnicy, gospodarze) przed ciętą
Tobaczką. Odronski z Kamionkiem.

Czy bratem udział w wystąpieniach na rzecz polskości?

Bratem udział w demonstracji. Miostem tablic z napisem

Tychmory, z ostatem pabity. Było to w Kwidzynie. Była

jeszcze demonstracja w Słupsku. Niemcy ^{nie interesowali} się tymi demonstracjami.

pyt. 14. Jak ZP stawał się coraz więcej kwestią nawiązania do historii polskości?

Chcieć chodzić do polskiej szkoły, a nie do niemieckiej. Moje siostry
ze sobą chodziły do polskiej szkoły. W Wapnie dzień w nowy
mrok było około 20-30, a niemieckie zmuszały, było ich 2 czy 3
Zadanie niemieckie wyjeżdżały później do Polski uczyć się.
Niemieckie uczyły się nie byli miejscowi. Po prostu obawiano się
represji niemieckich. Obcy Niemcy, nie obawiano się, nie
był tak bardzo obawiano się represji niemieckich. Niemieckie
uczyły się pochodzą z Pomorza i z Prus.

pyt. 15. Jak Pan ocenia działalność ZP w Polsce?

Była to potrzebna organizacja. Dzięki niej Polacy mogli się
zgrupować, być razem. ZP nie uzyskał żadnych wpływów do Polski,
bo to było drogie, ci jednak, którzy mieli wpływ w Polsce
i udało się do ZP mieć ulgi pasportowe. Bardzo organizowano
wyjeżdżać do Niemiec, gdzie nie było wyjeżdżać pasportu,
a wyjeżdżać przepustką, i do Wielkiego Miasta Głównego. Miastem ^{nie było} ~~całkowicie~~ ^{nie było} ~~całkowicie~~

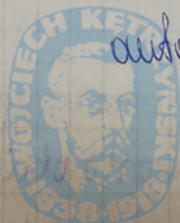
pyt. 16. Jakimi grzechami było morderstwo, nie było polegnięciem do
demonstracji?

Morderstwo było morderstwem, nie było morderstwem.

Rozprawiano przez i wizerunki, jeśli przybyły do wsi. Głównie to
"Pielgrzymi" - duchowni i duchowni w Kwidzynie, "Gorące

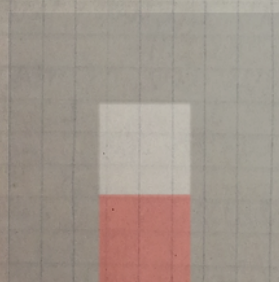
Gmudziadzie". Wzrostu przychodzący przede wszystkim z Berlina.
~~Krzysztof~~ ^{Gazeta} "Wiek" był miesięcznikiem lub tygodnikiem.
Wychodził w j. niemieckim ale w duchu polskim.
Była "Gazeta Olsztyńska" i jakaś gazeta mazurska

Wierdramu zgodności relacji z moją wypowiedzią i zgodram się
na wyłączenie jej do kolekcji naukowych.
a) z wyłączeniem mojego nazwiska
b) ~~bez wyłączenia mojego nazwiska~~



autoryzowano dn. 3.VIII.74 r.

INSTYTUT POŁNOČNY
Redm. z
im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie



ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
W OLSZTYNIE